

OMZENDBRIEF VAN 12 OKTOBER 2020 BETREFFENDE DE INZET VAN DE HULPVERLENINGSZONES IN HET KADER VAN DE STRIJD TEGEN DE EIKENPROCESSIERUPS

Mevrouw de Gouverneur,
Mijnheer de Gouverneur,

De hervorming van de civiele veiligheid zorgde voor een herverdeling van de opdrachten tussen de hulpverleningszones en de eenheden van de civiele bescherming. Het koninklijk besluit van 10 juni 2014 tot bepaling van de opdrachten en taken van civiele veiligheid uitgevoerd door de hulpverleningszones en de operationele eenheden van de civiele bescherming, werd gewijzigd door het koninklijk besluit van 20 september 2017 dat in werking trad op 1 januari 2019. Vanaf die datum werd de civiele bescherming een gespecialiseerde hulpdienst die instaat voor langdurige en gespecialiseerde opdrachten. Dit betekent dat de opdrachten die de civiele bescherming vroeger uitvoerde in het kader van de bestrijding van de eikenprocessierups, niet langer tot haar takenpakket behoren. Er is dan ook nood aan een vervanging van de omzendbrief van 5 maart 2009 over de bestrijding van de eikenprocessierups.

De principes van deze nieuwe omzendbrief zijn de volgende:

- wanneer een nest van de eikenprocessierups zich op een privéterrein bevindt, is het aan de eigenaar van het terrein om een gespecialiseerde firma te contacteren om het nest op eigen kosten te laten vernietigen;
- wanneer een nest zich op het openbaar domein bevindt, is het op de eerste plaats aan de gemeente om te zorgen voor de bestrijding. Zij kan hiervoor een beroep doen op de diensten van de gemeente (technische dienst of groendienst) of op een gespecialiseerde firma;
- enkel wanneer een nest op het openbaar domein een bedreiging vormt voor de veiligheid of de volksgezondheid, kan de hulp worden ingeroepen van de territoriaal bevoegde hulpverleningszone.

De omzendbrief van 5 maart 2009 betreffende de interventie van de brandweer in het kader van de strijd tegen de eikenprocessierups wordt opgeheven.

Gelieve de betrokken overheden op de hoogte te brengen van deze omzendbrief.

1. Inleiding

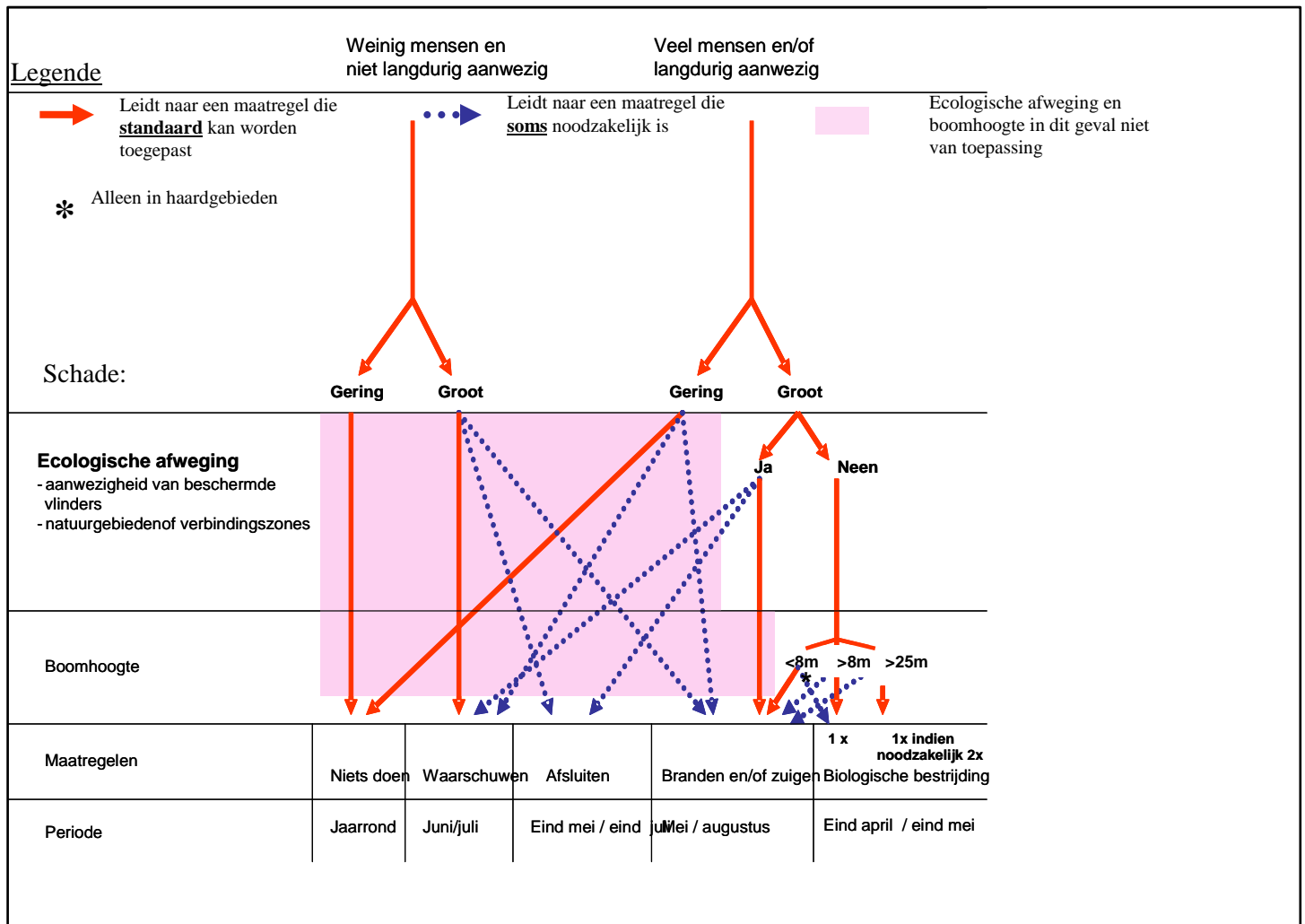
De overlast die de eikenprocessierupsen veroorzaken is intussen een jaarlijks terugkerend fenomeen geworden. Gelet op de hoge werkdruk bij de hulpverleningszones is het aangewezen om de inzet van de zones te beperken tot gevaarlijke situaties op het openbaar domein die een bedreiging vormen voor de veiligheid of de volksgezondheid. Voor de vernietiging van deze nesten kan de hulpverleningszone een retributie vragen. Gelet op het weerkerend karakter van de nesten is de gemeente verplicht om zich tijdig te voorzien van de nodige bestrijdingsmiddelen (gasbranders) en beschermingsmiddelen voor het personeel van de gemeentediensten.

De ervaring heeft geleerd dat niet alle processierupsen moeten vernietigd worden, maar dat er een afweging moet gemaakt worden in functie van de ernst van de bedreiging en de te verwachten overlast. Om de afweging te maken welke maatregelen aangewezen zijn, kan het onderstaande schema gebruikt worden.

Beslissingsboom beheersing processierupsen ¹

Grote plaag verwacht:

- bij meer dan 1 ei-pakket per 4 scheuten uit 1 boom
- bij meer dan 5 rupsennesten (ter grootte van een tennisbal), of bij meer dan 1 rupsennest (ter grootte van een voetbal) onder de eerste takaanzet per 10 bomen
- indien het jaar voorafgaand intensief is gezogen of gebrand

¹ Gebaseerd op: Alterra, Wageningen UR, Leidraad beheersing eikenprocessierups, 2005, 11.

2. Beperkte inzet van de hulpverleningszones bij de bestrijding

Om te bepalen wanneer en hoe de inzet van de hulpverleningszone zal gevraagd worden, is een overlegde aanpak aanbevolen tussen de hulpverleningszones en de gemeenten enerzijds en de provincies en/of het gewest anderzijds, en dit voor het begin van de periode van bestrijding .

Tijdens dit overleg wordt voorgesteld om volgende punten te verduidelijken:

1. Welke rol zullen de betrokken partijen (provincie/gewest, hulpverleningszone en gemeente) op zich nemen?
2. Wanneer wordt bijstand van de hulpverleningszone gevraagd?
Bij de bespreking van dit punt moet rekening gehouden worden met de volgende principes:
 - De eerste interventie gebeurt altijd door gemeentepersoneel (technische dienst, groendienst) of een privéfirma;
 - De brandweer kan enkel worden ingezet wanneer een nest zich op het openbaar domein bevindt en een bedreiging vormt voor de veiligheid of de volksgezondheid;
 - De leider van de interventie kan de situatie en de inzet van de brandweer op elk moment opnieuw evalueren;
 - Waaruit bestaat de inzet (personeel en middelen)?
 - Zal de hulpverleningszone een retributie aanrekenen? Wat is het bedrag?
3. Hoe verloopt een interventie?
 - Wie doet de eerste vaststellingen?
 - Uit hoeveel personen bestaat een interventieteam?
 - Wie controleert of binnenkomende oproepen wel degelijk betrekking hebben op processierupsen en geen andere onschadelijke rupsen?
 - Wie beslist over het wel of niet vernietigen?
 - Wie voert het gezag op het terrein over de bestrijdingsteams?
 - Hoelang loopt de interventie? Wie beslist wanneer over het einde van de inzet van de hulpverleningszone ?

3. Aanbevelingen voor het personeel dat de bestrijding uitvoert door verbranding

De rupsen hebben brandhaartjes die ernstige problemen kunnen veroorzaken. Men moet dus elk contact vermijden zowel met de dieren zelf, de haartjes als de vervellingshuiden. Wanneer de huid in contact komt met de brandhaartjes kunnen zich na een aantal uren irritaties of ontstekingsreacties voordoen: pijnlijke rode uitslag, bultjes, pukkels, of met vocht gevulde blaasjes die kunnen ontsteken. Wanneer brandhaartjes in de ogen terechtkomen, kunnen zij erg pijnlijke reacties veroorzaken en leiden tot ontstekingen. Zolang de haartjes blijven zitten zullen de klachten voortduren. Wanneer haartjes worden

ingeademd, kunnen zij voor een irritatie van de bovenste luchtwegen zorgen en keelpijn of kortademigheid veroorzaken.

Enkele **basisvoorzorgsmaatregelen** die het interventieteam kan nemen, zijn bv.:

Bedek het gehele lichaam met beschermkledij, handschoenen en masker, zodat er geen huid meer in contact kan komen met de haartjes. Sluit de openingen aan de kraag van het beschermpak en aan de overgangen van handschoenen naar beschermpak en van laarzen naar beschermpak goed af met plakband.

Voorzie voldoende stromend water bij elk interventieteam (leidingwater of tankwagen) om de persoon na te interventie voldoende te kunnen afspoelen vooraleer hij de beschermkledij en de laarzen uittrekt.

De verplaatsing bij de bestrijding van nesten die op korte afstand van elkaar liggen, gebeurt het best te voet. Wanneer toch een voertuig gebruikt wordt door het interventieteam, wordt dit op voldoende afstand van de interventieplaats geparkeerd met de ventilatie uitgeschakeld. Het personeel dat de interventie uitvoert neemt onder geen beding met het beschermpak in het voertuig plaats. Bij elke verplaatsing met het voertuig wordt de beschermkledij afgespoeld en uitgetrokken en wordt een nieuw beschermpak aangetrokken op de volgende interventieplaats. Dit om te vermijden dat er brandhaartjes in het voertuig terechtkomen die later voor irritatie kunnen zorgen wanneer men zonder beschermkledij in het voertuig plaats neemt. Bij meerdere verplaatsingen per dag zijn daarom meer dan twee beschermpakken per persoon per dag nodig. Enkel bij verdere verplaatsingen met een voertuig wordt het beschermpak uitgedaan. De verantwoordelijke op het terrein evalueert het gebruik van een voertuig voor de verplaatsingen.

Een alternatief is om een personeelslid in zijn beschermpak en met zijn laarzen grondig af te spoelen en hem of haar toch met het pak in het voertuig de verplaatsing te laten doen. Het voertuig mag dan in deze periode enkel en alleen voor de processierupsbestrijding worden ingezet en dient een duidelijk merkteken te krijgen om aan te duiden dat het voertuig van binnen "besmet" is. Het voertuig moet regelmatig "gedecontamineerd" worden. Deze voertuigen mogen uiteraard enkel worden gebruikt door personeel dat de bestrijding van de processierups uitvoert en beschermkledij draagt. Dit geldt ook voor de chauffeur.

Bij bestrijding op grotere hoogte worden uiteraard alle noodzakelijke voorzorgsmaatregelen genomen op het gebied van valbescherming, overeenkomstig de wetgeving over het welzijn op het werk. Wanneer geen materieel beschikbaar is om veilig op hoogte te kunnen werken of de bediening ervan niet of onvoldoende gekend is, wordt geen bestrijding uitgevoerd op plaatsen die niet van op de begane grond kunnen worden bereikt.

Let op de weersomstandigheden. Bij hevige wind of regen wordt branden afgeraden. Het personeel dat de interventie uitvoert, stelt zich steeds bovenwinds op zodat eventuele haartjes weg waaien van hen en van het voertuig.

Het **bestrijdingsmaterieel** bestaat uit:

- Een gasbrander;
- Minstens twee afsluitende wegwerp-beschermpakken met hoofdkap per persoon per dag (1 in de voormiddag en 1 in de namiddag) (bv. type tyvek). Bij verplaatsingen met een interventievoertuig worden meerdere pakken voorzien;
- Handschoenen met voldoende mechanische, biologische en brandweerstand, voldoende grip en lange manchetten. Rubberen handschoenen hebben de voorkeur omdat die grondiger kunnen afgespoeld worden en de haartjes zich er minder goed aan kunnen hechten ;
- (Brandweer-) laarzen;

- Minstens twee stofmaskers per persoon per dag (type P3) en voldoende adembeschermings-filters (type FFP3) indien gebruik gemaakt wordt van stofmaskers met verwisselbare filter;
- Goed aansluitende beschermbril²;
- Plakband.

De Minister van Binnenlandse Zaken en institutionele hervormingen,

Annelies VERLINDEN

² Een beter alternatief voor de combinatie stofmaskers en stofbril is een volgelaatsmasker.

4. Procedure: welke diensten komen tussen?

Preventief

Stimuleren tot preventieve besproeiing in april-mei
(bevoegdheid gemeenten en/of gewesten)
(door particulier of gemeentedienst)

